

Aglonā darbojas Starpdiecēju tiesa

Kopš pagājušā gada rudens Aglonas bazilika katoļticīgajiem ir ne tikai svētvieta, bet arī centrs Starpdiecēju tiesai. To vada priesteris JURIS ZARĀNS, kurš iepriekš kalpoja Liksnas draudzē, jau vairākus gadus ir viens no trim Starpdiecēju tiesas tiesnešiem Latvijā un, studējot Itālijā, ieguvis doktora grādu Baznīcas kanoniskajās tiesībās.

Ko īsti nozīmē Baznīcas tiesa, ar ko tā nodarbojas un kādi ir biežāk skatāmie jautājumi — skaidrojumos, savās pārdomās un secinājumos dalījās priesteris.

— **Kāda ir Baznīcas tiesas vēsture pasaulē un Latvijā?**

— Katoļu Baznīcā sava tiesa ir pastāvējusi jau gadu simtiem kā iekšēja institūcija. Pat Jaunajā Derībā atrodam atsauci, ka kristieši savā starpā ir tiesājušies. Tātad Baznīcai jau izsenis bijusi arī tieslietu vara starp ticīgajiem.

Latvijā gan Baznīcas tiesas vēsture ir daudz īsāka. Tikai 2003. gadā Svētais Krēsls Vatikānā atļāva nodibināt divas tiesas institūcijas — Rīgas Metropolijas jeb arhidiecezes tiesu un Starpdiecēju tiesu. Metropolijas tiesa skata Rīgas un Vidzemes draudžu jautājumus, bet Starpdiecēju tiesas kompetencē ir Jelgavas, Liepājas un Rēzeknes — Aglonas diecezes jautājumi. Tā kā jebkurai tiesai ir apelācijas instance, tad Starpdiecēju tiesai tā ir Rīgas Metropolijas tiesa, savukārt Metropolijas tiesai — Starpdiecēju tiesa.

Tāda savstarpēja darbošanās ir cilvēku labā, tā ir obligāta, piemēram, laulību lietās, kur abiem spriedumiem ir jāsakrīt — tikai tad laulība tiek atzīta par spēkā esošu vai spēkā neesošu. Vēl ir iespēja apelēt Romas Rotā (*Rota Romana*), kas ir trešā institūcija un atrodas Romā. Skaidrības labad, ir dažas lietas, kas rezervētas pāvestam. Piemēram, kardinālus un arhibīskapus, valstsvīrus vai kronētās personas tiesā tikai pāvests. Vēsturē ir zināmi vairāki šādi gadījumi, ka kronētās personas ir vērsušās Romas Rotā. Viens no tiem saistīts ar anglikāņu baznīcas rašanos.

— **Kāpēc Starpdiecēju tiesa atrodas Aglonā, nevis, piemēram, Rēzeknē?**

— Tāds bija bīskapu konferences lēmums. Līdz pagājušajam gadam gan Metropolijas, gan Starpdiecēju tiesas mītnes bija Rīgā. Taču tika nolemts, ka Starpdiecēju tiesas vieta būs Aglonā. Tā kā Baznīcas tiesa lielākoties nodarbojas ar laulību anulāciju jeb atzīšanu par spēkā neesošām, tika ņemts vērā fakts, ka tieši no šī reģiona nāk vairāk lietu, jo te ir arī daudz lielāks katoļticīgo skaits. No Latgales aizbraukt uz Rīgu cilvēkiem ir gan tālu, gan dārgi, pie tam reizēm process aizņem pat gadu.

Pasaulē katrā diecēzē ir sava tiesa, lai cilvēkiem nevajadzētu doties tālā ceļā uz valsts otru malu, lai varētu iesniegt savu lietu. Mūsu gadījumā Aglona ir ievērojams katoļticīgo centrs, visiem zināma vieta. Pašlaik dzīvoju Aglonā, pieņemu lietas un vienlaikus pildu arī vikāra pienākumus Aglonas bazilikā.

— **Kā notiek lietu pieņemšana un izskatīšana?**

— Jebkura laulība, kas noslēgta Baznīcā, un to atzīst arī likums, ir spēkā esoša. Taču jebkurš cilvēks var apstrīdēt savas laulības esamību, ja viņa dzīves laikā vai, izvērtējot situāciju, kāda bijusi laulības slēgšanas brīdī, radušās aizdomas, ka laulība tomēr nav spēkā esoša. Var gadīties dažādi — varbūt vainojams viens pats, varbūt otrs laulātais, varbūt kādi citi cilvēki, arī nesakārtoti dokumenti, kaut kas slēpts. Skaidrību šādā lietā var iegūt Baznīcas tiesā.

Parasti tiesā griežas cilvēki, kuri bijuši laulāti, valsts priekšā savu laulību šķīruši,

otreiz stājušies laulībā, bet vēlas sāktot savu sirdsapziņu — saprot, ka dzīvo grēkā, jo lauž pirmajā laulībā doto solījumu. Baznīcas tiesa ir iespēja noskaidrot, varbūt iepriekšējā laulība bija spēkā neesoša... Viņi vēlas vai varbūt jau ir izveidojuši labu ģimeni ar citu partneri, pat audzina bērnus, kā arī vēlas praktizēt savu sakramentālo dzīvi — iet pie grēksūdzes, pieņemt Komūniju. Starp citu, cilvēks, kurš lauzis savu laulību, nedrīkst iet pie grēksūdzes un saņemt Komūniju.

Mazliet padomāsim. Ir cilvēki, kuri bija laulībā, bet tagad dzīvo atsevišķi. Daži uzskata, ka viņi drīkst sūdzēt grēkus, bet nevar saņemt Komūniju. Tas ir nepareizi! Saprotiet, ja es eju pie grēksūdzes, es saņemmu grēku piedošanu. Izstāstīt grēkus priesterim kā psihologam un darīt to parunāšanas pēc — tā nav grēksūdze, tā ir garīga pārruna. Ir priesteri, kuri šādos gadījumos saka, es tev grēku piedošanu nedošu, bet tu vari tos izsūdzēt. Kāda jēga? Grēksūdze nav psihologa saruna ar pacientu. Grēksūdze ir grēku nožēla un grēku piedošanas saņemšana. Ja tu gribi parunāt par savām dzīves grūtībām, izkratīt sirdi, meklēt atbildes — tās ir garīgās pārrunas.

Vissvētākais Sakraments, ko pieņemam, ir mūsu garīgās dzīves kulminācija, ticības virsotne. Mēs pieņemam, ka esam vienībā ar Dievu un cilvēkiem. Ja esi pārkāpis laulību, tu pats sev esi nolīcis šķērsli — solīji uzticību visu mūžu, solīji mīlēt, bet esi to pārkāpis, melojis.

Taču atgriezīsimies pie sākuma. Ja cilvēks vēlas iet pie grēksūdzes un Komūnijas, lai nebūtu sirdsapziņas konflikta, viņš var iesniegt Baznīcas tiesā iesniegumu par laulības atzīšanu par spēkā neesošu. Procesā laikā tiesa visu izvērtē.

— **Vai nākas saņemt daudz šādu lietu?**

— Aglonā strādāju kopš pagājušā gada oktobra. Iesniegumus saņemam jau kopš brīža, kad mani nominēja par tiesnesi, tas ir, divus gadus. Toreiz Starpdiecēju tiesa vēl atradās Rīgā. Pašlaik tiek izskatītas vairāk nekā 70 lietas. Vairāki iesniegumi saņemti sen, process ir ieildzis, jo dažādu faktoru dēļ tiesa strādāja ļoti lēni.

Aglonā esmu viens tiesnesis. Cilvēki var droši braukt un iesniegt savas lietas, man nav tiesību nevienam atteikt. Sākumā pārrunājam visu, izspriežam, uz ko tās var balstīt. Tiesnesis uzklauša abas puses, lieciniekus, ko viņi norāda. Pilnu lietas materiālu izskata trīs tiesneši. Katrs, balstoties uz savāktajām liecībām, izsaka savu viedokli un beigās lēmumu.

— **Kādi ir iemesli, kuru dēļ Baznīcas tiesa šķir laulību?**

— Tie ir visdažādākie, tomēr mēs nelietosim vārdu «šķirt», bet «atzīt laulību par spēkā neesošu». Manuprāt, tas precizāk ataino būtību — saprast, bija vai nebija laulība tajā brīdī, kad divi cilvēki to noslēdza. Viss, kas notika pēc tam, ir tikai sekas. Nemsim vienkāršu piemēru, teiksim, ar datoru monitoru, kas stāv uz galda. Mēs to varam sasist, sadalīt detaļās, bet monitors bija. Tāpat ar laulību. Varbūt tā izkropļota laika gaitā, padarīta par gruvešu kaudzi, bet fakts paliek fakts. Tikai laulāto nesaskaņas vien vai nespēja dzīvot kopā nevar būt par iemeslu laulības atzīšanai par spēkā neesošu.

Ir gadījumi, kad laulība vispār nav bijusi. Cilvēki varbūt dzīvojuši kopā, taču, izskatot lietu, konstatēts, ka viņiem nav bijis ne vēlēšanās, ne sapratnes dzīvot laulībā, kas to padara par spēkā neesošu. Viens no rdzamiem iemesliem — bērnu izslēgšana, jo laulība taču ir atvērta bērnu radīšanai. Vai arī nevēlēšanās būt uzticīgam — ne laulību dienā, ne pēc tam.

Baznīcas tiesai ir jāpierāda, ka laulībai ir bijis nopietns defekts. Ja problēmas radu-



● **Priesteris Juris Zarāns ir viens no trim Starpdiecēju tiesas, kas kopš pagājušā gada rudens atrodas Aglonā, tiesnešiem. Galvenokārt tiek izskatītas lietas par laulības atzīšanu par spēkā neesošu. Priesteris atzīst, ka šobrīd cilvēki sākuši rūpīgāk apzināties sava lēmuma nopietnību, ka laulību pamatā nav tikai iemīlēšanās un patīkamas izjūtas, bet ka tas ir saprāta un gribas akts.**

šas laika gaitā, tad daži no iemesliem, piemēram, slimības, var arī nebūt iemesls laulības atzīšanai par spēkā neesošu, jo abi laulātie baznīcā devuši solījumu būt kopā «kā laimē, tā nelaime, kā veselībā, tā slimībā».

Pašlaik mēs dzīvojam šķirtās sabiedrības mentalitātē. Statistika liecina, ka lielākā daļa pāru šķir laulību. Pašlaik, kad Latvijā ir spēkā kārtība, ka dzimtsarakstu nodaļās slēgto laulību var izšķirt arī notāri, situācija vēl vairāk saasināsies. Cilvēkiem jāsaprot, ka nevar iet pie altāra ar domu — kā būs, tā būs, ka pēc gadiem varēs šo laulību izšķirt. Ir jābūt pilnīgai pārliecībai, ka gribi visu mūžu nodzīvot tieši ar šo cilvēku, jāpanāk zināms briedums.

Patiesībā tas ir ļoti sarežģīti. Var likties, ka persona ir nobriedusi attiecībās ar citiem, savā darbā, ģimenē, bet īstenībā neprot būt nedz laba māte, nedz tēvs, nesaprot, kādi ir laulāto pienākumi, kāda ir atbildība.

Nākamā paaudze, tagadējie bērni, kuri auguši šķirtās ģimenēs, nespēs izprast laulības jēgu, tās vienību. Tomēr ceru, ka sabiedrība kļūs apdomīgāka un pāri neies laulāties baznīcā tikai tādēļ, ka tas ir skaisti, svinīgi, ka skan mūzika. Galvenais ir pilnīga apziņa — es zinu, kas ir laulība, es zinu, kā to izprot Baznīca, es zinu, ka laulība ir uz mūžu, ka jābūt uzticīgam, ka jāciena vienam otru, ka izvēlos laulāto draugu nevis naudas pelnītāju vai māsaimnieci.

— **Kāda ir jūsu līdzšinējā pieredze, vai laulību atzīt par spēkā neesošu pārsvarā vēlas jauni ļaudis vai arī tādi, kas ilgi kopā dzīvojuši?**

— Ir dažādi pāri. Lielākā daļa ir tā sauktie pēcpadomju sākuma gadu pāri. Pēc neatkarības atgūšanas bija laulāšanās bums, kad sākās ticības brīvība un laulāšanās baznīcā izvērtās par modes lietu. Mans personīgais viedoklis, ka jaunieši, kas stājās laulībā, nebija pietiekami saga-

tavoti, bez kristīgā pamata, kristīgā brīduma. Un tas ir saprotami, jo sabiedrībā par to nerunāja, skolā mācīja ateismu. Pavērojot statistiku, redzam, ka 1990., 1991. un vēl dažus gadus pēc tam baznīcās bija simtiem laulību — gan pilsētās, gan lauku draudzēs. Cik tas bija apzināti? To redzam pašlaik.

— **Ko varat novēlēt ģimenēm, kurās laulātie jūt, ka pamazām kaut kas aiziet šķērsām?**

— Pašlaik, gatavojot jaunos pārus laulībām, es stāstu par tām traģēdijām, ar kādām beigušās daudzas citas laulības. Tā ir nelaime gan vīrietim un sievietei, gan arī bērniem, un uzsveru, ka šīs nelaimes pamatā ir bijis grēks. Nekad nav bijis tā, ka vīrs un sieva, kas iepriekš dzīvojuši laimē un satīcībā, kādu ritu pamostas un pēkšņi saka — iesim katrs savu ceļu. Pirms lēmuma noteikti bijis kas tāds, kas neatbilst laulības definīcijai, kādu pauz katoļu Baznīca, respektīvi — grēks. Varbūt egoisms, kad cilvēks domā tikai par sevi. Piemēram, plaši izplatītais alkoholisms, kad vīrs dzer un dzer, domā vienīgi par savām iegribām un neinteresējas, kā jūtas sieva, bērni. Otra lieta — laulāto neuzticība, kad netiek respektētas laulātā drauga jūtas, tiesības uz partnera fizisko ķermeni. Cieņas trūkums un vardarbība... Tas irdina laulību.

Ja runājam par tiem, kuri vēl ir kopā, mans ieteikums ir katram veikt savas sirdsapziņas izmeklēšanu, noskaidrot, kas ir laulības graušanas iemesli. Un mēģināt labot.

Laulība ir divu cilvēku smags darbs, lai gan bieži redzam, ka visu grūtību nastu reliģiskās pārliecības vārdā nes, piemēram, sieva. Laulība varbūt ir saglabāta, bet vai šie cilvēki ir laimīgi?.. Jāveido pārliecība, ka laulība ir divu cilvēku kopīgs ceļš tuvāk Dievam, cīnīties ar savām un kopīgām vajībām.

L.Kirillova